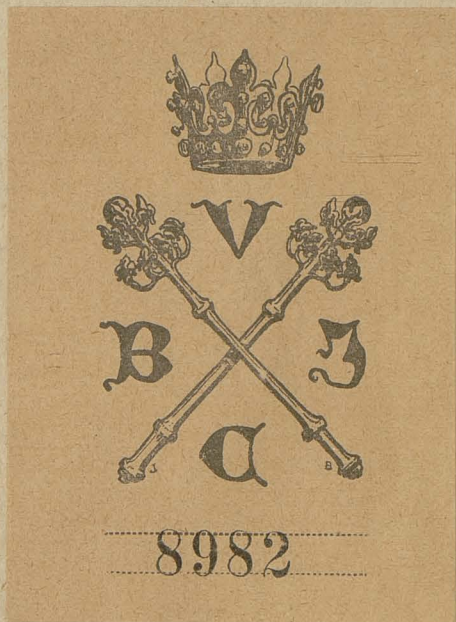

V
B
C
C. P. BIBLIOTHECA
MUSEI HIST. NAT.
CURIAE VINDOB.
8982
III Aug. St. Dr. P

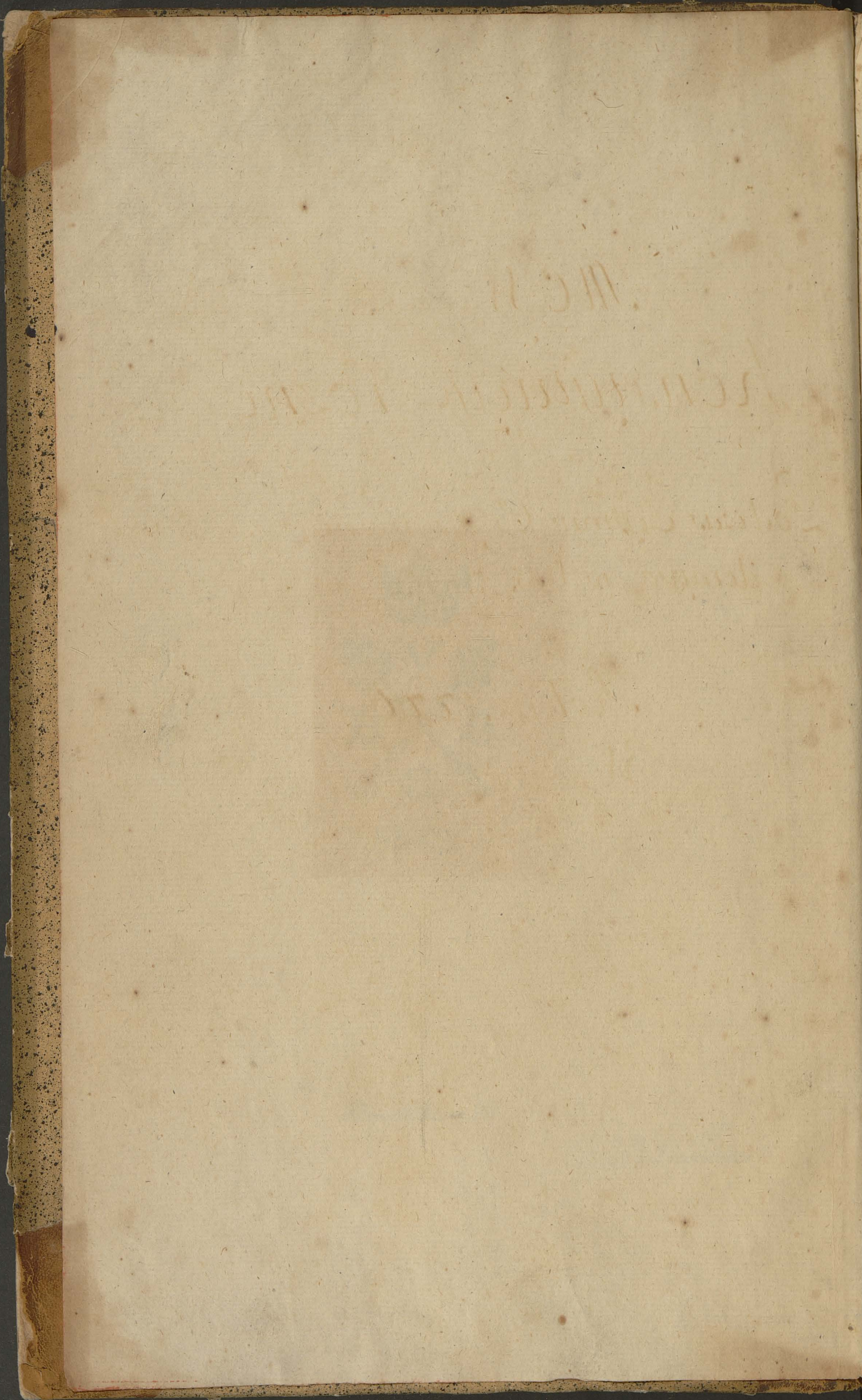
Bandthe 12.

3283 Traus.

VIII. a. 32.

19.

41. 1. 118.

MOWY
Konstytucye różne

Podczas Seymu Ordynaryjnego pod Konfe-
deracyą w Warszawie agitującego się
In Publicum

Roku 1776.
WYDANE.

M. C. H. V.

RECHNIKOWSKI

Polen'sche ...
Leipzig ...

BIBLIOTHECA
VNIV. MAGELL.
CRACOVIENSIS.

898211

1788

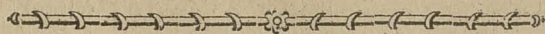
G Ł O S
JASNIE WIELMOZNEGO
MIKOŁAJA
MAŁACHOWSKIEGO

WOIEWODY SIERADZKIEGO

NA SESSYI SEYMOWEY

dnia 4. 8bris 1776. w Warszawie

M I A N Y.

Est to iawno każdemu żyjącemu pod słońcem, iż każdy Podatek, każda danina, iest onę dającemu rzeczą nie-małą, ktorey oddawanie własne uszczupla mienie, do-chody nietylko teraz, lecz y nadal zmniejsza. Znać iednak potrzebę podatku iest winien każdy, ktory po-dległym Zwierzchności kraiowey bydz się sądzi; więcey mowiąc, iest to Trybut przyzwoity od poddanego mocy Panującey, ktorego oddawania obowiązek zasadza się na wzajemnym przymierzu, między Panującym, a poddanym; poddany znać się powinien do opłatku przyzwoitego swey Zwierzchności, a ta na wzajem temu się opłacającemu winna bezpieczeństwo y sprawiedliwość oddawać.

Oddaie Obywatel z ochotą część może dziesiątą swego majątku, w tym upewnieniu, aby swoich dziewięciu był pewnym części: słodzi sobie przykry swoy wydatku stan tą nadzieją, że dom iego nietylko od zagranicznego bydz ma ubeścięczonym naiazdu, lecz y sąsiad iego wstrzymany hamulcem kraiowey sprawiedliwości, nie zdoła poruszyć iego spokoyności.

Te to są niewątpliwe szczegulnie Podatkow po wszystkich kra-iach obiektu, te są wzajemne między Zwierzchnością Narodową, a pry-watnym Obywatelom przymierza; Obywatel swą opłatą umieszcza Zwierzchność w stanie tym, iżby Obywatela czyniła zewnątrz, y wewnątrz bezpieczeńnym, a Zwierzchność Narodowa iest w obowiązku ubeścięczać Obywa-

Obywatela, tak, iżby on znał, że majątek jego opłacony, może gospodarstwom bezpiecznie prowadzonym pomnażać się. Przed czasem Ludwika czternastego Króla Francuzkiego, nie znała Europa tak wielkich nakładów Podatków, dopiero czasy tego Mocarza, w kwotę raz wypisaną wprowadziły Podatki, a to przez uformowanie regularnego Wojsk Korpusu, nastąpił ustawiczny Zołnierz Milicye w pokoju, y woynie utrzymywane, y te to dały przyczynę, pobudkę, y przykład do ustanowienia także regularnych Podatków; znamy to wszyscy, iż wzmnożenie Podatków, nietylko stan dzisiejszy dochodów naszych zmniejszy, lecz jeszcze Następców naszych uszczupli, wszakże ta majątność, ta wieś, która płaciła dawniej sto Złotych, a potym ma płacić dwieście, nowy do Gruntu przystosowany mając podatek, z przyczyny pomnożoney tej opłaty, w cenie czyli wartości swoiey się zmniejsza; gdy rozważam Tabellę *circuitivè* ukazującą pomnożenie Podatku (wprzód niżeli wnidę w roztrząszenie stanu handlu naszego, liczby kursujących pieniędzy, y innych okoliczności) niech mi będzie wolno *in sistemate meo* zapytać: czyli my Obywatele, którzy z domow, wiosek naszych mamy kontrybuować na nowe Podatki, możemy, opłacając Podatki, byź pewnemi wypływającymi kondycyi przymierza między Zwierzchnością, a Obywatelem? Będzie część majątku swego oddawał Rzeczypospolitey Obywatel, lecz czyliż on będzie ubezpieczonym w domu swoim? czyliż część oddana Oyczyźnie ocala jego resztę majątku? czyliż Rzeczypospolita cała Szymuująca, iest dziś w stanie zaręczenia mu, że on od obcey, a nawet y Sąsiada może złego napaści cale wolen będzie? Znamy aż nadto naszą opłakującą niedolą; że cała Narodowa nasza Zwierzchność *precariam* nosi tylko *Dominii faciem*; Zawisły nasze Rządy od dzielniejszey cudzey mocy, sprawiedliwość nawet na kraiowego napaśnika nierychła, albo może z mocnym żadna, gdy nieuiszcza się *in suo objecto*. Ustają prawdziwe dziś obiekta Podatku; a te gdy Tabella pomnażać pragnie, niechże nam dowiedzie, że te Podatku pomnożenie stawi nas w tym stanie, iż my część oddawszy do Skarbu Koronnego, nadgrodzić sobie możemy korzyścią spokojnego handlu, y gospodarowania. Płacący w krajach obcych Obywatel, niesie korzyść, że w domu bezpiecznie, że z sąsiadem czyli innym kłotnikiem sprawiedliwość ma prędką, że jego podatkiem opłacany Zołnierz, konsumpcyą w kraiu czyniąc, Produktom jego cenę dając, większą jego wzmnaża Intratę. Handel się rozkrzewia, pieniądze cyrkulują, Miasta z Produktow wieyskich się żywiąc, one na Rzemieślnicznych warsztatach kształćcąc w cenę wbiiają, pieniędzy Rolnikom dodają, zgoła: Miasta żywiąc wsie, siebie y kraj bogacą. Wzajemne sobie dopomaganie handel rozkrzewia, Produktom kraiowym odbyćc dając importatą z cudzych krain wniesioną, Narodowy zasila Skarb. Ten iest szszegulny cel formowanych po Państwach Wojsk, ta myśl Podatków, lecz w tym zabezpieczeniu ani
znay-

znaydować się dotąd widzę. Przeto nie widzę zdaniem moim potrzeby Podatku; co mi po pięknie ustroionym Zolnierzu? który mię ani obro- nić może; czyliż liczba wzmnożonych Regimentow, coraz nowych na- zwisk, da nam od obcych bezpieczeństwo, pytam się? Hoynie Genera- łom-Leytnantom, Generałom-Majorom, y innym Officyerom wypisane Gaże, czyliż nam twierdzą od napaści będą? Większa Officyerow po Korpusach liczba nad proporcją Gemeyną, zaiste nieuszcześliwi Naro- du! Te y inne wewnętrznego Rządu naszego defekta gdy wyznaiemy, iawnie dozieramy różnicę naszych dostatkow, od sytuacji innych Na- rodow, a chcielibyśmy równać się w wydatkach z Narodami bogatsze- mi y silniejszymi. Wyznać mogę, że sposob Podatkow, który dziś opła- camy, przechodzi możność naszych poddanych, a przeto naszą; upadł handel nasz, na cudzey dziś cale zasadzony łasce, Produktow naszych zmniejszona cena, rolnikowi ochotę tracić każe, rozmnażania zie- mnych plonow; widziemy że brak coraz znaczniejszy kursujących pie- niędzy, bezcenneść Produktow naszych sprawia; co rok mniej pienię- dzy będzie (bo ie Sol, y inne potrzeby wyprowadzają) a my co rok podatki mamy mieć powiększone? chyba że chcemy, aby mieszkańcy naszych wsi, one poporzucali.

Pragniemy chyba, aby niedość zaludnione kąty, bezludnemi poczynić. Znam to, że dopoki Rzeczpospolita obszerniejsze miała swych Państw granice, Ministrowie, Trybunały, y inne Urzędy, nie miały Pensyi, Rzeczpospolita mniej była winna, niż dziś. A coż dopiero Indemnizacye? Gratyfikacye? przeto tey Tabelli iako mającey cel powię- kszenia Podatkow, *voto meo* ani przyjmuję, tym bardziey Proiektu, który siedm gatunkow Podatku w sobie zawiera. *1mo.* Rewizyą nową Podymnego. *2do.* Czopowego rozłożenie na wsie. *3tio.* Ceł arendo- wanie. *4to.* Monopolium Tabaki. *5to.* Papier stęplowany. *6to.* Po- dwoienie kwarty. *7mo.* Pogłownego Zydowskiego rewizya. Te siedm gatunkow Podatkow w iedney umieszczając karcie, Proiekt nietylko żą- da, aby handel arendami Ceł, Monopoliami, ktore nayrządnieysze do upadku prowadzą kraie, zgubić, pragnie mieszkańców obciążeniem z kra- iu rugować, lecz ieszcze ustawicznemi rewizyami zabrania chęci, aby ktory Pan, dom nowy postawił, lub poprawił komin, ani na to po- mniąc, że gdy dom się spali, lub obali, gdy Chłop uydzie; podatek Podymnego iednak nie ustanie.

Zgoła Proiektu *pro sensu meo* ani dopuszczam, a Tabellę tylko tę przyjmę, ktoraby Pensye Cywilne, y Woyskowe *ad proportionem* tylko całych piętnastu Millionow, tak w Koronie, iako y Litwie regu- lowała, a nie więcey; niech kray się wzmnaża pomału, a potym *pro honore Gentis* porobiemy Expensy, dziś zaś *de primis necessitatibus* myślmy.

Anglia

Anglia y inne rządne kraie, znając że handel będąc żywiołem szczególnym sił kraiowych, ku onego pomnożeniu, naznaczą gratyfikacye tym, ktorzy dowiodą, że Produkta kraiowe za granice wyprzedali, bo ta sprzedaż pieniądze do kraiu wprowadza. Projekt ten pisze Podatek na Produkta nasze, na Tytuń y inne, puszczaąc w arendę Cła, handel nasz nieskończonym wexy rodzajom oddaie; inne Narody po uczutey iakiey, bądź z woyny, bądź inney okoliczności, klęsce, Woyska zimniejszą, pensye redukować ani się wstydzą, My wyznaemy, żeśmy potracili celne z wszech miar Prowincye, zginął handel nasz, widzimy obraz coraz mizerniejszego Oyczyzny naszej stanu, y my się wstydzić czyli mamy redukowania pensyi? y Officyerow liczby? mieymy mniej Szeffow, a więcej Gemeynow, niebądźmy szczydrzy z workow pozostałych w domach Braci naszych, znamy, że materya tycząca się nakładow, jest rzeczą narody albo w lustr, albo w przepaść wprowadzić mogącą. Projekt ten subtelnie niosący śmiertelne dostatkom naszym ciosy, głucho pod imieniem Czopowego, stawia ten Podatek w postaci nakazu Prawa *Anni* 1768. a Prawo te nakazuje ten Podatek Czopowego, iako na ten czas (bo Podymnego, Papieru stęplowanego, pułtory Kwarty, pułtora Pogłownego Zydowskiego, Tytuniowey Akcyzy my nie znali, a Pogłowne ustać miało) szczególny w kraiu Podatek, aby Kommissya Skarbowa do kwoty Millionow dziesięciu wyciągnęła. To tedy wedle Projektu y Konstytucyi wspomnianey *Anni* 1768. same Czopowe ma importować dziesięć Millionow, a coż ieszcze sześć gatunkow Podatku, wszak *in Anno* 1768. nieodpadły były ieszcze żyzne *à corpore* Rzeczypospolitey Prowincye, a Skarb się miał być kontentować dziesięcią Millionami? Dziś mniej krai, handel upadł, y ieszcze więcej bydź ma Podatku? Zdanie moje na tym zasadzam, aby Tabella *ad proportionem* szczególnie 15. Millionow obojga Narodow formowana była, aby tu w Stanach zgromadzonych Projekt ustanawiający cztery Milliony dla Skarbu J. K. Mci corocznie liczyć miane, był podpisany, a reszta Tabelli Cywilnych y Woyskowych *Expens*, niech na Sessyach Prowincjonalnych trutynowany, moderowany będzie. Y w tym łączę się z Zdaniem Jmci Pana Starosty Moszyńskiego Posła Woiewodztwa Poznańskiego.

1667

1667

1667

1667

1667

1667

1667

1667

1667

1667

1667

1667

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

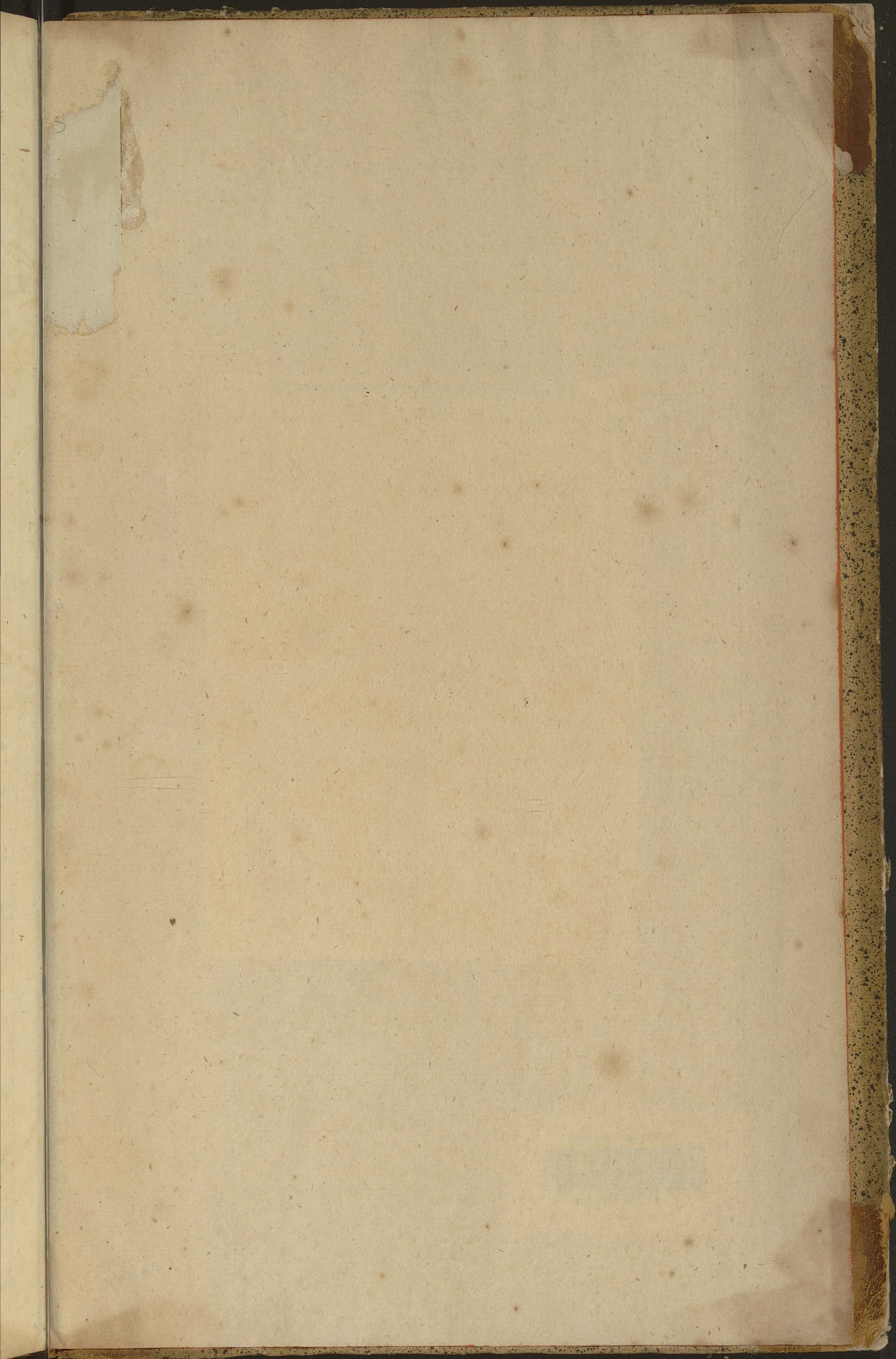
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

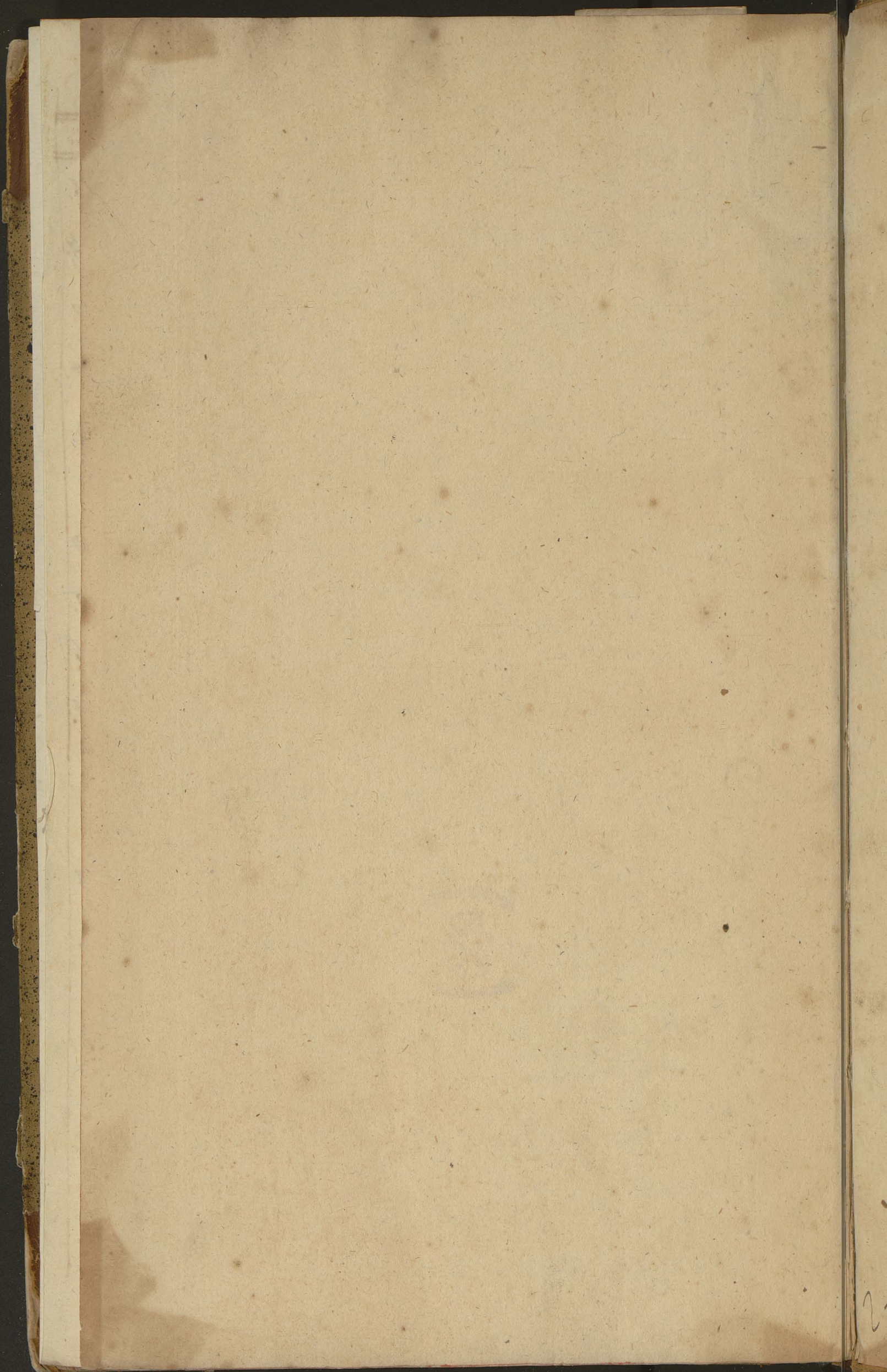
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Termin zwrotu lub zgłoszenie prolongaty.

--	--

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022117

2-166.

